

Bodnár Gyula

## Áruházi intermezzo

felaggatott melltartók üres kosarai  
mellett mentem volna el  
a multiban

közönyös tekintettel  
mintha lábak nélküli harisnyák  
kirakata előtt  
amikor az egyik melltartó  
két kosarában  
mellem jelentek meg  
egy-egy pompás darab  
csak néztem néztem  
az áruházi reklámképernyőn  
tulajdonosát  
az öltöző-vetkőző nőt  
ahogy mutatta  
formás törzsén  
mily büszkén feszül két halma  
az éppen reklámozott kosárban persze  
a blúzában is átsugárzott  
percenként ismétlődtek a képsorok  
és semmi bennem e nőről  
mintha gép volna Thinsz úr  
nem érzékeltem lelkének testét  
sem szép mellének csupasz lelkét  
nincs hozzá közöm  
segíthetek uram? – szólalt meg ekkor  
kedvesen egy hang mellettem  
nem köszönöm – fordultam feléje  
istenem ez a nő  
mintha a képernyőről  
lépett volna le  
de mégis – mondta áradó mosollyal  
merekvívó szexist állítható pántút  
olasz minőségig vagy akciósat  
bő a választék  
színben is van fehér fekete piros bordó  
(nem volt rajta melltartó)

kinek lenne? – érdeklődött  
 nem nem senkinek csak bámultam önt  
 a tévében mint férfi tudja  
 ez ellen sem évek sem érvek sem eszmék  
 de ha már ily ellenállhatatlan  
 ebben a leárazott valóságban  
 akkor kérnék láthatatlant  
 aminek tartója tulajdonképpen nincs is  
 csak a mell benne  
 a mell illata  
 rengő halma  
 vonagló csípő  
 hullámzó derék  
 ugyan miért kellene belátnom  
 ez nem vénnek való vidék

## Érintők (II.)

### *Statika*

A háromlábú  
 székek nem hiányzik a  
 negyedik lába

### *Fametszés*

Pá öreg ágak  
 a jövőknek kell a tér  
 tudja a gyökér

### *Árnyéktalanítás után*

1.  
 az üstökig nyírt  
 tujákról galambszar hull  
 mindent betakar

### *Éjszakai légikisasszony*

A nagy óceán  
 fölött kosztümes angyal  
 mosolygott reám.

2.  
 Ez az ára a  
 fénynek felénk s néhány  
 eltűnt madárdal

# Három emelet

Legfelül az Isten  
szakállas fellegekben ül  
mint régi hálószobákban  
a nászágy felett  
elterülő festményeken  
néhol angyal

Középen az ember  
arcának verejtéke  
csöppen a földre  
s vére  
beteljesedett a jóslat  
taposóakna a talpa alatt

Legalul az ördög  
a pokolban  
tévesen hittük  
már a földön pokol van  
mi jöhet még  
így kerek a világ  
s kap keretet a kép

De hogyan lesz  
a három emeletből  
világkép ráadásul  
az ISS online adásában  
se menny se pokol  
csak a kéken gömbölyödő  
bolygó és valahol az ember  
a fehér felhők alatt  
fölöttük az űrállomáson  
is halad néhány  
nem Eszme ez  
nem Isten  
és nem is Semmi  
egy darab föld meg ég  
mégis világkép

# Ragadozók ideje

köd kavarog a határban  
a folyó fölött mégis  
mintha állna

a folyó se nagyon mozdul  
púposodik itt-ott a háta  
mikor csuka rabol

a kukoricásban  
léptek zaja  
állat vagy ember  
zörög  
mit akar?  
őt akarják?  
a zúzmarás csendben  
rétisas köröz  
lövés dörren  
elromlott volna e gyermekkori táj?  
a ködöt bevérzi  
a félelem



LÓRINCZ ZSUZSA | FA 1.

## Bodnár Gyula

# Café Vámbéry

avagy Múltból a mába

„A szerda délután rendszeren a novella- vagy a versírás ideje volt. Ilyenkor inkább felmentünk a boulevard-ra a Grand Caféba. A Cluny magyarlátogatta kávéház volt, ismerősök jöttek asztalunkhoz, s Adyt munka közben zavarták. A Grand Caféban háborítatlanul születtek meg a Budapesti Napló vasárnapi versei. Mélyen, a hús nagy teremben, talpas pohárban élénk tették a hideg feketét. Ezüsttartóban a jeget. Oda a hosszú szalmaszálakat. Szürcsöltük a kávékat s nyaraltunk. Mire én leveleimmel, lapolvasásommal, néhanapján egy-egy cikkel elkészültem, Adynak már három verse »útrakészen« volt” – írja Bölöni György evergreen könyvében, *Az igazi Adyban*. A Grand Café, a Café Cluny mellett természetesen ott volt még a Café de la Paix, a Café Gambelinus, ahol a költőzseni verseinek, cikkeinek tucatjai születtek. A többi párizsi kávéházat, a szállodákat, az olcsó vendéglőket és kocsmákat, ahol Ady inkább a szomját próbálta oltani borral, semmint éhét rendes ebéddel, hagyjuk ezúttal. Összpontosítsuk figyelmünket a dunaszerdahelyi Café Vámbéryra, mely nevének ebben az általam alkalmilag kreált formájában lehetett volna akár Ady Párizsának híres kávéházai között, valamelyik boulevard-on, de talán ugyanúgy a századforduló Krakkójában, Budapestjén, Prágájában, vagy éppen Bécsben, Újvidéken, Pozsonyban. Az sincs kizárva, hogy külső környezetével, belső berendezésével és hangulatával hamar kedvenc helyé vált volna, szellemi műhellyé, azaz magához vonzza az akkori művészvilág képviselőit, írókat, poétákat, redaktorokat, akik bizonyára mindjárt az első jelenésükkor megkérték volna a pincért, mondaná már meg, ki az a Vámbéry, és ő tiszteletteljes mosollyal válaszolta volna, mintha lexikonból olvasná: „Ja kérem, Vámbéry Ármin úr, eredeti nevén Vamberger Hermann, igen híres ember, Dunaszerdahelyen született 1832-ben, közép-ázsiai utazó, orientalista, egyetemi tanár, a török filológia szaktekintélye, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, akihez mint az ázsiai helyzet kiváló ismerőjéhez még az angol és török kormány is gyakran fordult tanácsért.” Imigyen mesélt volna a pincér vagy a főúr.

Ezzel eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol elbúcsúzunk a feltételes módtól, és mondjuk ki örömmel, hogy a Café Vámbéry, azaz a Vámbéry Irodalmi Kávéház ma van... Szlovákiában van... Dunaszerdahelyen a Kukučín utcai Vállalkozók Házában nyílt meg 1998 nyarán, egészen pontosan július 9-én, csütörtökön este 18 órakor. Azért ily akkurátus a szerző, mert azóta szinte nem múlt el csütörtök – vagy, mostanában, szerda – este, hogy valamely szlovákiai magyar író, kiadó ne mutatta volna itt be új vagy legújabb könyvét. A szépirodalmi alkotások mellett néprajzi, művelődés- és helytörténeti munkák, ismeretterjesztő és publicisztikai kötetek egész sora volt már főszereplő, kávé vagy koktél illatában, lágyan bodorodó cigarettafüstben jó beszélgetések témája a céhen belüliek, újságírók, olvasók számára egyaránt.

Nagy szó az ilyesmi mostanság, a szellem, a gondolkozás tömeges elsivatosodása, uniformizálódása idején, hiszen az írói szóból is jószerével csak a kommerszre akad vevő. Mintha érezte volna ezt Hodossy Gyula, a dunaszerdahelyi Liliium Aurum Könyv- és Lapkiadó örökösen mozgó, sok irányban tevékenykedő igazgatója, az irodalmi kávéház megálmodója, amikor elkezdett álmáról beszélni a helyszín tulajdonosaival, majd közösen cselekedni egészen a megvalósulásig, és persze azon túl, s azóta is. Másként aligha érkeznének hétről hétre rendszeresen a Liliium Aurum ízléses meghívói e találkozókra.

A méreteit tekintve nem túl nagy, festményekkel és könyvekkel díszített kávéház létrehozásában nyilván szerepet játszott még, hogy az idő tájt több kiadó és szerkesztőség működött a városban, másrészt egy tréfás, ám találó megjegyzés szerint Szlovákiában Dunaszerdahely az a város, ahol a legtöbb író, költő, szerkesztő, művész jut egy négyzetméterre. Kell egy hely a művészet, a szellem lazább óráinak, különösen, hogy a régiek, a „Tejbár” meg a „Partizán” már a múlté. Igaz, a múlté irodalmi életünk akár két-három évtizeddel ezelőtti lendülete, meggyengült befogadói bázisa, részben az irodalmat, valamint az irodalomról szóló híreket szállító magyar fórumok, csatornák jelentős csökkenése miatt, viszont magát a termést, a termékskálát figyelve, egyenesen jót tesz egész szellemi életünknek, hogy a magyar irodalom szlovákiai ágának vidékén is születnek szép, egészséges gyümölcsök, magyarán, hogy ez az irodalom, enyhe képzavarral, már nemcsak Pozsonyban történik. Megesett, hogy egy-egy bemutató erejéig éppen pozsonyi magyar könyv látogatott le szerzőjével, például a Vámbéryba, melynek amaz emlékezetes júliusi megnyitóján Grendel Lajos, a Pen Klub szlovákiai elnöke Szabó Lőrinc *Centrál* című versét idézte. A Centrált egyébiránt azóta már rég fel is újították. Szóval:

„A Centrál, modern akadémia,  
pezsgett, forrt. A költők törzsasztala  
rég befogadott. Zsiga bácsi, Tóth,  
Schöpflin, Király György, Trostler s aki volt  
tudós és író, öt és nyolc között  
mind odagyűlt. Vers-börze működött,  
és lexikongyár; Mikes sakkozott,  
Babits korigált; Elzevirt hozott  
Kner Gyomárol; Karinthy vitte új  
feleségét; Heinrich, az öregúr,  
csepülte a konzervatívokat;  
Táltos hümmögött, kis Káldor szaladt  
Meredithet lekötni; pletyka, pénz  
s száz terv lengett a szivarfüstben; és  
hogy túlvoltunk Shakespeare Szonettjein  
(s Horváth Henrik új kecskerímein),  
Mihály kocogott: »Főúr, fizetek!«  
S mentünk nézni detektívfilmeket.”

Innen, Szabó Lőrincék törzskávéházából nézve a Vámbéry nem Centrál, nem Café de la Paix, azt sem tudom, hogy született-e már itt vers vagy cikk,

korrigált-e kéziratot valamelyik kolléga, mindenesetre olyan helyi jellegű, ám korántsem provinciális kezdeményezés a sok kiskocsmá, vendéglő, kávéház, cukrászda reneszánszának idején, ahová egyszer talán nem csupán csütörtök – vagy más – estéken lesz érdemes ellátogatni a kávé mellé felszolgált szellemi táplálékért, hanem naponta. Beszélni, játszani, írni, formába önteni az életet. De ha csak szellemi Csütörtök-szigetnek marad meg a Vámbéry, az sem kevés.

Vagy... Szerda-szigetnek.

Hiszen a mából visszapillantva, a kávéház megalakulása óta eltelt idestova húsz esztendőben változott, csütörtökről szerdára tolódott a könyvbemutatók időpontja, melyek általában a szlovák kormány támogatásával valósultak-valósulnak meg, több-kevesebb érdeklődő részvételével. Többször változtak a helyszínek is, s már csak ezért sem válhatott a dunaszerdahelyi Vámbéry Irodalmi Kávéház például az egykori budapesti Centrálhoz hasonló klasszikus szellemi központtá, ahol lépten-nyomon költőkbe-írókba botlott az ember. Persze más időket is éltek és írtak akkoriban... De azért az az évenkénti harminc könyvbemutató, irodalmi találkozó sem lesz kevés, különösen ebben a vizualitás uralta világunkban, ha majd a Vámbéry kávéház huszadik születésnapján a számvetés napirendi pontjához érünk...



LIPCSEY GYÖRGY SZOBRA